

Formidlingsveiledning til kunstutstillingen “Vårt Arktiske Arkiv”

Nordnorsk Kunstmuseum / Nordover
November 2023 – April 2024

<i>Om veiledningen:</i>	2
<i>Praktisk informasjon:</i>	2
<i>Om utstillingen:</i>	3
<i>Skissefilmer fra Svalbard - videoverk med performance</i>	5
<i>Formidlingsveier</i>	6
Refleksjonsstartere	6
Innganger til kunsten før du møter utstillingen.....	6
Når du er i utstillingen eller etter utstillingen	6
Kreative etterspill	7
Trykk på tekstil: Lag din eller gruppa di sitt eget «dagbokarkiv».....	7
Performance: Utforsk eget kroppslig uttrykk	8
.....	9
Tegneverksted: Stein på Svalbard	10
<i>Mer informasjon</i>	11
Verk i utstillingen	11
Symbolene på kjolen.....	11
Produksjon av «Vårt arktiske arkiv»	12
Om Nordnorsk Kunstmuseum:	12

Foto: Lise Dahl

Om veiledningen:

Formidlingsveiledningen er ment for de som vil lære mer om utstillingen, kunsten og kunstnerne. Den er for deg som er lærer spesielt, men *og* for deg som liker å lære. Bruk den alene, eller sammen med andre. Bla i den og finn det som interesserer deg. Om det er gjennom tekstene, refleksjoner du gjør deg selv eller sammen med andre, eller kreative aktiviteter – du velger det som er rett for deg og de du eventuelt er sammen med.

Praktisk informasjon:

Utstillingen vises fra 04.11.2023 til 14.04.2024.

Åpningstider Nordover:

Torsdag: 10.00 - 18.00

Fredag til søndag: 10.00 – 20.00

Skoleklasser kan besøke Nordover gratis alle hverdager.

For å avtale besøk kontakt daglig leder ved Nordover: Oda Breen på oda@nordoversvalbard.no, tlf. 458 46 322

Har du spørsmål eller innspill til formidlingsveiledningen?

Kontakt formidlingsansvarlig ved Nordnorsk Kunstmuseum Astrid Rotvold Nilsen på astrid@nnkm.no

Om kunstnerne:

Ramona Salo Myrseth er utdannet klesdesigner fra Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), og bor for tiden i Kåfjord i Nord-Norge/Sápmi. Som håndverker, duojár, designer og historieforteller undersøker hun materialer, tekstur, kulturelt og personlig minne, og forsøker å navigere mellom forskjellige perspektiver og landskap med nål og tråd som verktøy. Hennes praksis er påvirket av hennes sjøsamiske bakgrunn og oppveksten i Sápmi. I hennes kunstneriske praksis uttrykkes både det estetiske, men også filosofiske aspektet av hennes arbeider. Økologi og bærekraft er viktige ankerpunkt i hennes praksis.

Katarina Skår Lisa er utdannet innen koreografi fra KHiO og innen dans, performance og bevegelseskunst fra blant annet Artness School of Movement and its Performance, Ein Shemer, Israel. Lisas arbeider kan sees som en kryssning mellom scenekunst og performance. Gjennom kunsten ser hun på sin egen arv som norsk, med sjøsamiske røtter. Spesielt undersøker hun forbindelsen mellom natur – kultur – menneske, og hvordan landskapet kan være vår læremester, guide og medskaper i våre prosesser og arbeid. Uttrykket fremhever tverrfaglig samarbeid som en viktig visuell, relasjonell, kunstnerisk og sosial arbeidsmetode. På denne måten føler hun at kunstverket ikke bare relateres til kunstverdenen, men også til samfunnet.

Om utstillingen:

“Vårt arktiske arkiv” er initiert og produsert av Nordnorsk Kunstmuseum.

Utstillingen viser verk fra museets samling som er laget av kunstnerduoen Ramona Salo Myrseth og Katarina Skår Lisa. De er selvstendige kunstnere med hver sin praksis, men arbeider sammen i utvalgte prosjekter. De utforsker sin felles sjøsamiske bakgrunn i dialog om grunnleggende politiske spørsmål som rettigheter til land og bevaring av kultur i de samiske samfunnene i dag, som bærer erfaringer fra kolonialisme. Duoen søker å skape i relasjon til økologi, kultur, natur og omsorg og benytter seg av bevegelse, tekstil, koreografi og design i sin historiefortelling. I 2021 hadde duoen et residenceopphold på Svalbard, som ble utgangspunktet for utstillingen.

Ramona Salo Myrseth og Katarina Skår Lisa forteller:

“Våre kunstneriske undersøkelser baserte seg på arkivering av erfaringer, gjennom dialoger, eller av inntrykk gjennom materialet som linosnitt på både tekstiler og papir, så vel som dokumentasjon av bevegelser i landskapet.

Målet vårt var ikke å lande på et spesifikt sted, men å være på en prosessuell reise for så å se hvor den kunne lede oss. Vi vandret forbi landskap fra dypere tid og undret oss på vår vei, hvordan havnet menneskene på dette stedet i første omgang – på dette stedet som er isbreers landskap, fjell, og isbjørner blant andre? Hvordan kunne vi være besøkende på et sted som er så sårbart for menneskelig aktivitet?

Vi føler ydmykhet ved å få komme tilbake til Svalbard. Det å igjen kunne besøke dette arkivet som allerede har utviklet seg videre og endret seg med tiden. Fjellene og isbreene som ikke er de samme, men som likevel er de samme.

Vårt arkiv er fullt av taktile øyeblikk av bevegelser, som er i konstant utvikling, og vi er nysgjerrige på å stille ut arbeider som kan leve videre med det arktiske landskapet og folket med tiden.”

Svalbardkjolen

Verket *Svalbardkjolen*, 2021, er en del av en kunstnerisk prosess ved navn Arktisk dagbok basert på residensoppholdet på Svalbard. Den er laget med teknikken linoleumstrykk på bomullslerret, basert på vann- og oljemaling, ikke tekstilmaling. Kjolen må behandles både som et plagg og et maleri av den grunn.

«Trykkene på kjolen var ment som en dagbok basert på personlige erfaringer. De var ment som skisser og fortellinger - i dagboksform - og er derfor litt "løsrevet og tilfeldig".» sier kunstnerduoen.

Utstillingens hovedtema er både de vanskelige samepolitiske spørsmålene og klimaspørsmålene. Kunstnerne har selv uttrykt at arbeidene i denne utstillingen handler om det som holder på å gå tapt - at vi både holder på å miste mangfoldet i naturen og i kulturen! Trykkene har på et vis mye naturomsorg i seg, og et ønske om å skape et minne, også i en liten redsel for at det som eksisterer kanskje en dag skal bli borte. Les mer om de ulike symbolene senere i denne veiledningen.

Skissefilmer fra Svalbard - videoverk med performance

Det er fem videoverk i utstillingen. De er innspilt på Svalbard under kunstnerens opphold hos Artica Svalbard. Videoene inneholder dokumenterte performance-visninger. Performance er sceniske tverrfaglige forestillinger som blander ulike virkemidler fra for eksempel dans, teater, visuell kunst og musikk. Varigheten kan være fra minutter, som for de du ser i «Vårt arktiske arkiv», til flere timer. En performance gjennomføres oftest i møtet mellom publikum og kunstner/kunstnere, slik som under åpningen av denne utstillingen.

Formidlingsveier

Formidlingsveiene vi inspirer til kan brukes tverrfaglig da de vektlegger å utvikle grunnleggende ferdigheter, kritisk tenkning og kreativitet, og passer spesielt inn i læreplanen i kunst og håndverk, kroppsøving, samfunnsfag og norsk.

Formidlingsveier er delt inn i *refleksjonsstartere* og *kreative etterspill*. Førstnevnte har forslag til innganger til kunsten før du møter utstillingen, og forslag til spørsmål som kan diskuteres i utstillingen så vel som under besøket. *Kreative etterspill* egner seg godt å gjøre i klasserom, hjemme, ute eller på Nordover etter avtale.

Refleksjonsstartere

Innganger til kunsten før du møter utstillingen

Inngang 1: Søk på nettet etter ett eller flere av følgende ord:

hornlue / komsekule / skallebånd / kofte / luhkka / vidda / fornorskning / kolonialisme/ duodji / blomsterfloraen på Svalbard / linoleumstrykk / arkiv

Inngang 2: Tenk gjennom hva som er viktige verdier for deg i ditt liv. Hva vil du bevare av dine verdier? Hva annet vil du bevare i kulturen og naturen?

Når du er i utstillingen eller etter utstillingen

Inngang 1: Opplev utstillingen og gjør deg opp dine egne personlige tolkninger og opplevelser av kunsten. Kunst må ikke forstås på en bestemt måte. Skap dine egne historier, fortolkninger, og følelser i møte med kunstverkene. Still åpne spørsmål til deg selv og andre, og la fantasien komme til uttrykk.

Inngang 2: Diskuter eller reflekter over disse temaene:

- Hva er *design*? Hva er *kunsthåndverk*?
- Hva er *performance*? Både i videoene og på utstillingens åpning, fremfører kunstnerne performance. Reflekter rundt hvorfor kunstnerne bruker dette som ett av sine kunstneriske formspråk.
- Hva er et *arkiv*? Hva kan utstillingstittelen "Vårt arktiske arkiv" bety?
- Hva vil du bevare som er viktig for deg? Hvilke avtrykk vil du sette etter deg selv? Hvilke spor legger du etter deg, både fysisk og digitalt?
- Kunstnerne har selv uttrykt at "kjolen er en dagbok". Trykkene på kjolen kom til spontant, og representerte hverdagsøyeblikk. Hva er en dagbok? Fører du dagbok fysisk eller digitalt? Hvordan presenterer vi oss selv, i den digitale "dagbokens verden"?

- Hvorfor har kunstnerne benyttet fargen *rød* som gjennomgangsfarge i utstillingen? Hva symboliserer rødt? Hva med alle de andre fargene – hva betyr de for deg?
- *Respekten for naturen på Svalbard*: hvordan kan vi vise respekt for naturen når vi griper inn i den? Når er det skadelig? Hvordan forlater vi naturen - etter et inngrep i eller endring av naturen?
- *Respekten for ulike kulturer på Svalbard*: Hvordan viser vi respekt for og tar vi vare på de forskjellige kulturene?
- Hva kjennetegner Svalbard for deg?
- *Kollektive historier og personlige historier*: "Hvem er VI"? og "Hvem er DU"?
- *Kolonialismen*: Hvordan har vi undertrykt den samiske kulturen historisk sett? (stikkord: Undertrykkelse, fornorskningsprosesser, Fosen-saken og landområder). Hva gjøres i dag for å bevare og ta kulturen tilbake?

Kreative etterspill

Trykk på tekstil: Lag din eller gruppa di sitt eget «dagbokarkiv». La dere inspirere av *Svalbardkjolen*. Hvilke motiver ser du på kjolen? Hva kan de bety? Disse trykkene er kunstneres dagbokarkiv fra deres besøk på Svalbard. Det er trykk som har en betydning, større eller mindre, for dem. Hvilke motiver er viktige for deg? Hvilke motiver bør være del av ditt dagbokarkiv som du vil bevare for fremtida?

For å lage trykk trenger du å lage en trykkplate, trykksverte og noe å trykke på.

Trykkplaten kan lages ved å skjære mønster i linoleum, risse inn et motiv i mosegummi, klippe ut former og lime dem på en kloss, skjære ut i potet, eller rett og slett benytte gjenstander som allerede har et mønster.

Legg trykksverte på trykkplaten, og trykk på utvalgt overflate. Overflaten kan for eksempel være en duk, en t-skjorte eller et plagg som trenger nytt liv.

Kanskje vil du trykke det samme motivet mange ganger? Dersom dere er flere, kan dere trykke på samme tekstilstykke for et felles arkiv.

Fortell gjerne andre om dine motiver.

Et dagbokarkiv kan også lages ved hjelp av foto, tegning, maling, skulptur, performance og andre kreative verktøy.

Performance: Utforsk eget kroppslig uttrykk

I videoverkene bruker kunstnerne performance og bevegelseskunst som sitt uttrykk. La deg inspirere av bevegelsene i videoene fra utstillinga.

Kan du bevege deg på samme måte som kunstnerne?

Lek med bevegelse. Utforsk hvordan kroppen din kan lage nye bevegelser. La kroppen styres av haka, av kneet, av nesa, av foten og så videre. Lek med tempo. Hvor sakte kan du bevege kroppen? Hvor fort? Hvilke tempoer finnes mellom sakte og fort? Hvilke høydenivåer vil du være på: helt ned på gulvet, i en mellomposisjon, eller så høyt du kommer?

Kjenn på at du har en hel kropp, og at hele kroppen, fra lilletå til toppen av hodet, kan være ditt verktøy og i bevegelse.

Prøv å bevege deg smidig, hakkete, listende, tungt, lett, forsiktig, voldsomt, stivt, mekanisk eller dansende.

Ta opp masse plass. Ta opp så lite plass som du klarer.

Vil du lage en performance av den kroppslige utforskningen? Det er ikke en fasit på hvordan du gjør det. Du kan bestemme deg for et tema du vil belyse. Noe du er opptatt av, noe lite eller stort.

Lek med bevegelser. Kan du velge ut 2-5 bevegelser fra utforskningen med kroppen som du tar med deg videre?

Legg til andre elementer fra andre områder: Lyd, bilder, tekst, rekvisitter, klesplagg, sang – det du ønsker og som kan gi noe til din performance.

Lek deg frem. Bytt på rekkefølger. Utforsk.

Husk at dette er din/deres utforskning. Det kan gi mening for andre, men det trenger ikke det. Ingen andre trenger å like det.

Om du vil kan du dokumentere performansen med video, slik som Myrseth og Lisa gjør. På hvilket sted hadde det vært riktig for deg å gjøre performansen? Kan du dra dit? Med et lite, utvalgt publikum kanskje, eller helt alene.

Tegneverksted: Stein på Svalbard

Gå på ekskursjon, og finn en stein som har et uttrykk du liker. En med form, farge og mønster som appellerer til deg.

Ta steinen med inn. Finn frem blyanter/kull og hviskelær. Bruk et forstørrelsesglass og undersøk steinen. Tegn først formen på den, så detaljene i steinen. Hvilke farger og mønstre finner du i den?

Har steinen en historie å fortelle? Hvor tror du steinen din kommer fra? Har den fossil på seg? Hvorfor ser den ut som den gjør? Hvor tror du denne steinen er om 100 år og om 1 000 000 år?

Gå tilbake til stedet de du fant steinen, og legg den varsomt tilbake i naturen igjen.

Mer informasjon

Verk i utstillingen

I utstillingen er følgende verk:

Svalbardkjolen - kjole med design av Ramona Salo Myrseth og trykk utført av begge kunstnerne.

Fem videoverk. Filming og fotografering ble gjort av Tom Warner.

- *Longyearfjord and Svalbard Dress* (2,5 minutter) (musikk av Lávre Johan Eira)
- *Longyearglacier* (4 minutter) (musikk av Lávre Johan Eira)
- *Longyearbyen Prints* (2,5 minutter) (musikk av Simen Korsmo Robertsen)
- *Bjørndalen Water and Stone* (5 minutter) (musikk av Lávre Johan Eira)
- *Bjørndalen Stone Diary* (3 minutter) (musikk av Lávre Johan Eira)

Tre fotografier / stillbilder av de utførte performancene.

På utstillingsåpningen i Nordover den 4. november 2023 ble det utført en performance av Salo Myrseth og Skår Lisa, med musikk laget av den samiske musikeren, komponisten og joikeren Lávre Johan Eira. Den musikalske komposisjonen bar tittelen *Aškkas*, som betyr noe ala

“vann som flyter opp fra grunnen og fryser”. Eiras musikalske uttrykk er forankret i den samiske joiketradisjonen, men samtidig svevende i det universelle, eksperimentelle og nyskapende.

Symbolene på kjolen

Dersom du er nysgjerrig på avtrykkene på *Svalbardkjolen*, 2021, kan du her lese om noen av dem, etter kunstnerens egne beretninger:

Isen: *Den som flyter i havet på sommerstid, slik vi erfarte og vitnet i havet ved breene.*

Hund og jente med kofte: *Dette er selvportrett av meg (Salo Myrseth) og portrett av hunden min Tiko. Han døde få dager før vi dro til Svalbard. Han ble nesten 16 år og var veldig viktig for meg, så jeg ville lage et motiv som representerer den lengselen og sorgen etter noe som var.*

Jente i kofte med stjernehimme: *Dette er et motiv som kan representere hjemlengsel, men og det å være ute i vinternatta.*

Jente i tube: *Inspirert av kostyme av en ulltube som min mor (Salo Myrseth) strikket.*

Komsekula: *Symboliserer beskyttelse. Det sirkulære. Kommunikasjon mellom kulturer over tid.*

Hornluen: *Representer kvinnelig styrke, det å ta kulturen og tradisjonen tilbake. Luen ble kalt «djevellua», men ble båret av kvinner med stolthet.*

Små plantelignende former: *Inspirer av hvordan så mye av livet på Svalbard er på mikronivå og er liv vi ikke ser.*

Fossiler: *Mange av trykkene hentet en abstrakt inspirasjon fra plante- og dyrefossilene på Svalbard. Det er ganske spesielt å tenke på at det en gang vokste trær på Svalbard. En av fossilene vi fant bar trykk av blader blant annet, selv om det ikke vises i trykkene i seg selv.»*

Produksjon av «Vårt arktiske arkiv»

Kunstverkene i utstillingen «Vårt arktiske arkiv» ble til gjennom kunstnerens residensopphold på Artica Svalbard i Longyearbyen i 2021. Oppholdet var initiert av OCA (Office for Contemporary Art – Norges offisielle kontor som arbeider for å fremme norske kunstnere i utlandet) og varte i en måned.

“Vårt arktiske arkiv” er ei utstilling som er initiert og produsert av Nordnorsk Kunstmuseum.

Det er museets kurator, Lise Dahl, som har hatt ansvaret for prosjektet. Formidlingsveiledningen er laget av formidler Kristin Løvås og formidlingsansvarlig ved Nordnorsk Kunstmuseum, Astrid Rotvold Nilsen.

Om Nordnorsk Kunstmuseum:

Nordnorsk Kunstmuseum (NNKM) betjener regionene Troms, Finnmark og Nordland, samt Svalbard. Museet er Norges nordligste statlig finansierte kunstmuseum og spiller en betydelig rolle i Norge, den nordiske, sirkumpolare og internasjonale kunstverdenen. Sentralt i museet er ivaretagelse, forskning og aktivisering av en samling på over 2 225 verk av kunstnere fra 1600-tallet til i dag. Det er en økende tilstedeværelse av samiske daiddarer og duojár i museets samling. Museets verdier er åpen, relevant og medskapende, og er opptatt av avkolonialisering, sosial rettferdighet og klimarettferdighet.

Museet har programmeringsansvaret for det nystartede Nordover Kunstsenter og er nøkkelpartner i kunstnerresidensen Artica Svalbard som gjør NNKM eksepsjonell når det gjelder drift så nær Nordpolen. NNKM har allerede kontorer i Bodø og vil åpne NNKM Bodø i 2024. Vi jobber også mot et nytt museumsbygg i Tromsø i samarbeid med Tromsø kommune og Arktisk Filharmonik.